

Beer

MARIAN ENGEL

Beer

VERTAALD DOOR BARBARA DE LANGE

roman

KOPPERNIK

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Deze uitgave is mede tot stand gekomen dankzij een subsidie van het Nederlands Letterenfonds.

De vertaler ontving voor deze vertaling een werkbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

De uitgever ontving voor deze uitgave in het kader van schwob.nl een subsidie van het Nederlands Letterenfonds.

De regels uit *Kalevala* op blz. 128 zijn vertaald door Mies Le Nobel (*Kalevala. Het epos der Finnen*. Christoffor, Zeist, 1985).

Eerste druk 2021, vijfde druk 2023

Oorspronkelijke titel *Bear*

Copyright © 1976 Marian Engel

Copyright Nederlandse vertaling © 2021 Barbara de Lange

Afbeelding voorzijde omslag Anouk Martijn

Vormgeving Koppernik

ISBN 978 90 832 6210 9 / NUR 302

www.koppernik.nl

*Voor John Rich
die weet hoe dieren denken*

Dankzij liefde veranderen feiten in kunst, vormen ze een
eenheid en worden naar een hoger werkelijkheidsplan
getild: en in het landschap wordt die alomvattende
liefde uitgedrukt door licht.

Kenneth Clark
Landscape into Art

's Winters leefde ze als een mol, diep begraven in haar kantoor, spittend in landkaarten en manuscripten. Ze woonde dicht bij haar werk en deed boodschappen op de route tussen haar flatgebouw en het instituut, als ze van de ene schuilplaats naar de andere rende door de winterse tunnel, snel, zonder tijd te verspillen.

Haar kamer in het souterrain van het instituut lag naast de verwarmingsbuizen en had een beschermende laag van boeken, houten archiefkasten en heel oude, bruine, ingelijste foto's van de gekste mensen: generaal Booth en iemands grootmoeder, de stad, Frankrijk vanuit de lucht in 1915, groepjes sporters en sappeurs, spullen die de mensen bij haar brachten omdat zij ze niet zou weggooiden, omdat het haar werk was ze te bewaren.

'Niet weggooiden, hoor,' zeiden de mensen. 'Breng het maar naar het Historisch Instituut. Daar willen ze het misschien wel hebben. Misschien was hij wel belangrijker dan we dachten, ook al was hij aan de drank.' Zo had ze uit hun gulle gaven een uit de loopgraven verstuurde kerstkaart met een laarsje van celluloid gered, een gedicht op een oorkonde van Chingacousy Township, getooid met een kransje mensenhaar, een

gesigeneerde foto van de oprichter van een zadenhandel die al jaren geleden door een concurrent was overgenomen. Snuisterijen waarmee ze zichzelf eraan herinnerde dat lang geleden de buitenwereld nog bestond, dat het heden meer omvatte dan het verleden met zijn vergelende papier en verkleurende inkt en landkaarten die bij het openvouwen vaak verpulverden.

Maar wanneer het weer omsloeg en het zonlicht zelfs door haar souterrainramen sijpelde, wanneer de zonnestralen wemelden van lentestof en de oude blikken asbakken begonnen te stinken naar een winter van nicotine en bespiegelingen, werden de scheuren zichtbaar in haar voortsukkelende, afgezonderde wereld, zelfs voor haar; want al hield ze nog zoveel van oude, afgeleefde spullen, spullen die al eens waren gekoesterd en getolereerd, voorwerpen met een verleden: wanneer ze zag dat haar armen slakbleek waren en haar vinger-toppen waren gemarmerd door heel, heel oude inkt, dat de overblijfselen waarmee ze haar prikborden decoreerde omkrulden en waardeloos waren, wanneer ze merkte dat haar ogen zich niet meer in het licht scherp wilden stellen, dan schaamde ze zich altijd, omdat het beeld van het Goede Leven dat haar lang geleden was ingeprent in schrill contrast hiermee stond, en dat deed haar pijn.

Maar dit jaar was ze in de gelegenheid aan dat beschamende moment van inzicht te ontsnappen. De mol zou niet worden gedwongen te erkennen dat ze een antilope had moeten zijn. De directeur zocht haar op tussen haar ordners en opgerolde kaarten, en nadat hij zich plechtig had opgesteld onder een rij familieportretten die aan het instituut waren geschonken omdat

het oneerbiedig zou zijn ze, zoals toen de mode was, in de wc op te hangen, verklaarde hij dat er eindelijk ten gunste van het instituut was beschikt inzake de boedelverdeling van de Cary's.

Hij keek haar aan, zij keek hem aan: het was gebeurd. Eindelijk was hun iets van echte waarde nagelaten in plaats van de deelnamecertificaten van de zondagschool, de oude emigratiedocumenten, de enveloppen met zondagse foto's van onbekende boeren en de ver-gane liefdesbrieven.

'Je moest je koffers maar pakken, Lou,' zei hij, 'om die klus daar te gaan opknappen. De verandering zal je goed doen.'

Vier jaar daarvoor hadden ze een brief ontvangen van een notariskantoor in Ottawa, waarin stond dat het residu van de nalatenschap van Colonel Jocelyn Cary, behelzende Cary's Island met daarop het landhuis genaamd Pennarth, inclusief de inboedel van alle gebouwen, aan het instituut was vermaakt. De notarissen voegden eraan toe dat Pennarth naar verluidde een grote bibliotheek bevatte met materiaal dat betrekking had op de eerste bewoning van de streek.

Lou en de directeur pluisten hun dossiers uit op verwijzingen naar Cary en stuurden onderzoekers naar het provinciearchief. Ze doken een dossier op in het ouderwetse handschrift van juffrouw Bliss, Lou's voorgangster, betreffende een bezoek van een zekere Colonel Jocelyn Cary in 1944, waarbij sprake was geweest van dit legaat. De directeur zat destijds aan de andere kant van de oceaan; het instituut was armlastig. Er werd niets met het aanbod gedaan, en tegen de tijd dat Lou goed en wel volwassen was en op het instituut

kwam werken, was juffrouw Bliss allang aan de drank geraakt en had haar dossiers gelardeerd met allerhande andere onmogelijke voorstellen.

‘Tja,’ zei de directeur voorzichtig, ‘laten we er maar niet te veel van verwachten. Zoiets is nog nooit gebeurd.’

De familieleden vochten het uiteraard aan. Ze hadden allemaal ontdekt dat Cary’s Island niet meer een afgelegen buitenpost was in een onbekende rivier; door auto’s, motorboten, lange vakanties en sneeuwmobielen en geld was het eiland onroerend goed geworden.

Terwijl de directeur de kosten voor juridische bijstand wist los te peuteren bij het provinciebestuur (want het instituut was langzaam maar zeker overgenomen), groef en wroette Lou in bibliotheken en dossiers, onderwijl biddend dat haar naspeuringen genoeg zouden opleveren om haar onderwerp een gezicht te geven. In de overlevering waren de Canadezen, ontdekte ze, over het geheel genomen keurig netjes. Alle sporen die erop konden wijzen dat voorouders behalve werken en bidden nog iets anders hadden gedaan, waren doorgaans gewist. Heel handig werden hele families achteraf achtenswaardig, maar dat was, dikwijls tot verdriet van haar en de directeur, funest voor de geschiedenis. Als Cary geld en fut genoeg had gehad om hoog in het noorden een huis te bouwen en dat vol boeken te stouwen, dan was hij een uitzondering. Het was aan haar te achterhalen hoe uitzonderlijk hij was, en ondertussen tot alle mogelijke goden, muzen en parlamentsleden die op het doen en laten van het instituut toezagen te bidden dat er genoeg aan het licht

zou komen om het wazige negatief van de geschiedenis van die streek te ontwikkelen.

De Cary van het legaat had ook een schets van de wederwaardigheden van zijn voorvader gegeven. De oude kolonel, geboren in het jaar van de Franse Revolutie en afkomstig uit een goeude maar niet adellijke familie in Dorset, was blijkbaar op jonge leeftijd het leger in gestuurd en had gedurende de Napoleontische oorlogen in Portugal en op Sicilië gediend. Op zijn twintigste was hij getrouwd met een zekere juffrouw Arnold, wier vader adjudant was bij de in Messina gelegerde troepen. Hij was opgeklommen in de gelederen van de artillerie, had zijn vrouw een aantal kinderen geschonken, had een eervolle bijdrage geleverd aan een aantal veldtochten in de Povlakte en was na afloop van die oorlogen werkloos met zijn kroost teruggekeerd naar Engeland.

Al die gegevens waren gecontroleerd aan de hand van landrechten, benoemingen, militaire aanbevelingen en eervolle vermeldingen.

In zijn tijd onder de wapenen was de kolonel, vermeldde de nakomeling, in de ban geraakt van het idee op een eiland te wonen. De familielegende wilde dat hij in een hete zomer, toen hij op Malta was gelegerd, een atlas van de Nieuwe Wereld had opengeslagen, zijn ogen had gesloten en met een speld Cary's Island had geprikt.

Lou stelde zich voor dat hij met zomerdysenterie zat te kreunen op een opklapbare legerplee, smachtend naar koel water. Er was geen speld voor nodig. Na een vergeefse zoektocht naar een betrekking in Engeland verkocht hij alles wat hij bezat en vertrok in 1826 met zijn gezin naar Toronto, het toenmalige York.

Goed. Hij stond geregistreerd. Cary. Kolonel John William. Shuter Street 22. Ambteloos burger.

Pas in 1834 verwierf hij het recht ('Nederig verzoek ik u... Uw dienstwillige...') zich op Cary's Island te vestigen, nadat hij had beloofd een zaagmolen te bouwen en een zeilschip te leveren voor de handel in het gebied.

'Mijn grootmoeder,' schreef de nakomeling, 'weigerde echter dieper de wildernis in te trekken en de ontberingen van het noorden te ondergaan. Ze was mediterraan van temperament, zo niet van afstamming. De kolonel was genoodzaakt haar met haar dochters en de jongste zoons in York achter te laten. Met zijn tweede zoon Rupert (ik denk dat de oudste, Thomas Bedford Cary, ziekelijk was, aangezien hij in 1841 op de begraafplaats Necropolis ter aarde werd besteld) trok hij naar het noorden en leidde tot het eind van zijn leven op het eiland een eenvoudig bestaan.'

Officiële vermeldingen van Cary waren schaars. Zijn verzoek om het recht zich op Cary's Island te vestigen en zijn latere aanschaf van het eiland, gefinancierd door de verkoop van zijn officiersrang, waren geregistreerd. Volgens het gemeentelijke adressenbestand bleef mevrouw Henrietta Cary op achtenswaardige adressen in York wonen, nog lang nadat de stad was omgedoopt tot Toronto. In 1836 werd de kolonel benoemd tot politierechter in het Noordelijke District.

En in 1869, op negentigjarige leeftijd, kreeg hij een militaire uitvaart in Sault Ste. Marie.

Naar die jaren op Cary's Island moest Lou onderzoek doen om ze nader te belichten. Want het instituut had het proces gewonnen, en zij werd gedetacheerd

om het bezit die zomer te inspecteren. Het was slechts een kwestie van afwachten, waarschuwden de notarissen en degenen die toezicht hielden op het bezit, tot het weer geschikt was voor een aangenaam verblijf in Pennarth, waar nooit centrale verwarming was geïnstalleerd.

Op 15 mei laadde ze archiefmappen, papier, cataloguskaarten, schriften en een typemachine in haar auto. Ze had haar oude kampeerspullen opgedolven – mottige wollen jacks, wandelschoenen, een slaapzak uit haar jeugd. De directeur reikte haar als afscheid de hand en deinsde terug voor de geur van mottenballen.

‘Je moet een zekere Homer Campbell hebben. Neem bij Fisher’s Falls de afslag van Highway 17 en volg dan de provinciale weg nummer 6 naar een dorp dat Brady heet. Dan moet je bij het kruispunt links en de rivier volgen tot je bij de jachthaven van Campbell komt. Homer zorgt voor een boot en brengt je naar het eiland. Ik heb hem gisteren gesproken. Hij zegt dat hij een volle propaantank heeft aangesloten en iemand het huis voor je heeft laten schoonmaken.’

De weg liep naar het noorden. Zij volgde die. Er was een Rubico bij de waterscheiding. Toen ze daar overheen was begon ze zich vrij te voelen. Vol gas reed ze naar het noordelijke hoogland, licht in haar hoofd.

Uit de door de notarissen opgestelde inventaris van het huis en de bijgebouwen bleek dat ze weinig spullen nodig zou hebben. Het huis was geen blokhut. Het had zes vertrekken, waarvan één de bibliotheek was. Er

stonden veel banken, veel tafels, veel stoelen. Ze zag hun gespreide poten voor zich zoals ze op de lijst stonden. Ze had het gevoel dat het er heel aangenaam zou zijn.

Het land zinderde van pril groen. Op de overtocht over de baai stond ze te bibberen op het dek van het autoveer dat de verbinding vormde tussen de delen van de onderbroken krijtsteenboog van eilanden. Meeuwen zwenkten door de lucht en in de verte klonk een misthoorn. Ze passeerde een groot eiland, waar ze haar hele leven al graag had willen wonen, en een klein eiland, waar het volgens de indianen zou spoken en waar ze als kind een keer mee naartoe was genomen. Ze wist nog dat ze er met een grote motorboot naartoe was gevaren, aan land was gegaan, paden had ontdekt in de schaduw van gifsumakplanten die boven haar uit staken. Haar ouders zochten naar franjegtiaan en parnassia. Terwijl zij op zoek gingen was ze zelf gebiologeerd door het skelet van de grootste waterjuffer ter wereld, gevangen in een spinnenweb in het raam van een blokhut, leeggezogen.

Onschuldig dreven kleine eilandjes op de golven, op de schommeling van belboeien.

Er waren weinig passagiers aan boord in deze tijd van het jaar: een paar jagers, een stel indianen in fuchsia-rodé ski-jacks, een ouder echtpaar, dat boven aan de kajuittrap zij aan zij zat te lezen. Een Franssprekend gezin in nieuwe, pastelkleurige vrijetijdskleren. De traditie dat alles voor in de natuur groezelig, pluizig en veertig jaar oud moest zijn was blijkbaar verloren gegaan, behalve bij haar. Ze dacht aan een man die ze kende en die zei dat je tegenwoordig geen vrouw meer kon vinden die puur naar zichzelf rook.

Het schemerde al bijna toen ze de veerhaven binnenvoeren. Het stond haar nog helder voor de geest dat ze hier al eens was geweest. Ze herinnerde zich een strand, een zilverkleurig meer, iets verdrietigs dat er gebeurde. Iets, ja, dat gebeurde toen ze nog heel klein was, een verlies. Ze vond het vreemd dat ze nooit meer naar deze streek was teruggegaan.

Terwijl ze wachtte tot haar auto van de boot werd gereden keek ze naar de indianen die in een nieuwe witte bestelwagen stapten.

Het was al te laat om nog voor het donker bij de jachthaven te komen, want de tocht met de veerboot was zoals gewoonlijk tijdrovend. Ze nam een kamer in een motel aan een verlaten strand, lummelde de hele avond langs het water en luisterde naar de vogels.

‘Ik heb het vreemde gevoel,’ schreef ze op een Ansichtkaart voor de directeur, ‘herboren te zijn.’

Toen ze de volgende ochtend van het eiland vertrok voelde ze haar hart opspringen bij het zien van de kale stenige bergen van Algoma. Waar heb ik gezeten, vroeg ze zich af. Is een leven dat nu als een afwezigheid kan worden beschouwd wel een leven?

Want al een tijdlang zat alles haar tegen. Niet dat ze een specifiek probleem kon benoemen; het was meer alsof het leven in het algemeen de pik op haar had. Alles kleurde altijd weer grijs. Hoewel ze aanvankelijk had genoten van de erudiete afzondering die haar werk bood, naast bescherming tegen de vulgariteit van de wereld, had ze nu, na vijf jaar, het gevoel dat ze er op een bepaalde manier onevenredig veel ouder door was geworden, dat ze net zo oud was als de vergeelde documenten die ze de hele dag maar openvouwde. Wanneer

ze zo af en toe uit het verleden opkeek en het heden in ogenschouw nam, verdween het uit haar gezichtsveld en werd het zo vluchtig als een luchtspiegeling. Hoewel ze dit had besproken met de directeur, die haar goedstoestand had afgedaan als beroepskwaal, was ze er nog steeds niet van overtuigd dat dit de manier was waarop het enige leven dat haar was toebedeeld moest worden geleefd.

Het was al laat toen ze bij de jachthaven parkeerde. Ze liep de winkel van gasbetonblokken in en vroeg naar Homer Campbell. De winkelier, die een rond gezicht had, bevestigde dat hij dat was.

‘U bent zeker de dame van het instituut, waar meneer Dickson al over schreef,’ zei hij. ‘Dat hebt u vlot gedaan. We kunnen vanavond naar de overkant.’ Hij riep zijn zoon en begon meteen haar auto uit te laden. Toen ze een beetje begon te sputteren over de typemachine, wierp hij haar een meewarige blik toe.

Hij was van middelbare leeftijd en opgewekt. Zijn zoon Sim had lichte ogen en lichtblond haar; hij was een schim, een albino, die zwijgend de voor haar klaarstaande dozen levensmiddelen in een tweede motorboot laadde. Hij praatte kirrend en klokkend tegen zijn zoon, als tegen een dier. De zoon had grote voeten en was verlegen en traag: vijftien, veertien oordeelde ze.

Ze vond het lastig om in de motorboot plaats te nemen: het was alsof ze niet meer wist hoe ze haar ledematen moest buigen. Homer wilde haar voordoen hoe ze de motor moest starten, maar ze was te afwezig.

Ze had de zeekaarten aandachtig bekeken. Ze wist dat Cary’s Island een paar mijl stroomopwaarts lag in

de riviermonding vol riet die ze nu binnenvoeren. Op de kaart oogde het veelbelovend, maar ze wist al dat de kolonel geen rekening had gehouden met het feit dat de rivier, ondanks de brede monding, landinwaarts versmalde tot een stroompje, waardoor zijn moeras-sige toevluchtsoord geïsoleerder lag dan een cartograaf redelijkerwijs mocht verwachten. Zijn zaagmolen was mislukt, had ze gelezen, doordat de sierlijke, Engels ogende rivier maar net genoeg water aanvoerde om het rad één dag per week te laten draaien.

Homer praatte luidkeels tegen haar boven het motorgeronk uit. Hij leek een spraakzame man. Ze was meer geïnteresseerd in de magische vormen om haar heen, hoe rotsige ruigheid snel overging in zand en berken, hoe op eilanden, niet groter dan een zandbank, oude groene huizen met gesloten luiken prijkten die er in deze tijd van het jaar eenzaam en verlaten uitzagen. In dit land, dacht ze, hebben we een winterleven en een zomerleven die totaal van elkaar verschillen.

Ze gleden over het frisse vaarwater, met Sim in een zilverkleurig bootje in hun kielzog.

‘U zit niet zo heel afgelegen,’ schreeuwde Homer. ‘Maar u moet wel zorgen dat er brandstof in de tank zit voor het geval u hulp nodig hebt. Weinig kans dat u in deze tijd van het jaar last krijgt van onweer, maar u kan altijd blikseminslag krijgen of een zere keel of zo. Joe King woont daarginds wanneer hij ’s winters zijn route met vallen heeft uitgezet, en zijn tante, mevrouw Leroy, dat is een ouwe indiaanse, die zit met haar nicht op Neebish, dus u krijgt geen onverwachts bezoek.

Er zijn een houtfornuis en een gasfornuis en een paar open haarden. Vroeger hadden ze een losse kachel,

maar die heb ik met Joe weggehaald, die was verrekt gevaarlijk. Joe heeft de houtvoorraad aangevuld, de oude vrouw heeft alles voor u aangeveegd, u kan er een lekker lui leventje leiden. Als ze terugkomt herkent u haar wel. Ze is zo oud als de bergen en heeft geen tand meer in haar mond.'

Het was een oude boot van cederfineer, maar de buitenboordmotor was nieuw. Homer verzekerde haar dat hij minder zou lekken als hij eenmaal een tijdje in het water had gelegen. Er lag een kano in het botenhuis; hij wist niet in wat voor staat die verkeerde. Hij had een lichte motor van hemzelf aan de boot bevestigd omdat hij dacht dat ze vast niet de grote twintig pk-motor naar het huis zou willen sjouwen als er slecht weer kwam. Het belangrijkste was ervoor te zorgen dat de boot schoon en droog bleef en de tank vol was.

Er klonk een immense misthoorn. Onwillekeurig schrok ze op. Homer moest lachen. 'Klinkt alsof er een koe in je oor staat te loeien, hè? Het scheepvaartkanaal ligt maar een kilometer of zes, zeven van uw huis, aan de andere kant. Het wordt een goed jaar. De rivier is al vroeg bevaarbaar.'

Deze stille, woekerende oever was dus het eiland van Cary. Zegge aan de waterkant, naamloze stenen en bomen erachter. 'Daar is de kaap. We varen er straks omheen.' Homers stem had een liefdevolle ondertoon, alsof hij van het eiland hield. Hij keek naar haar, en keek weg.

Toen ze voorbij de bocht in de rivier waren wees hij, en ze zag het huis wit oprijzen tegen de donker wordende lucht. Ze hield haar adem in en wachtte; en toen ze de steiger naderden zag ze dat het klopte wat ze al

dacht: het huis was een klassiek voorbeeld van Fowlers achthoek.

‘Wow,’ zei ze.

‘Niet slecht, hè?’

‘Het wordt niet in de architectuurboeken vermeld. Er bestaat een lijst van dat soort huizen.’

‘Ja, we zijn nogal terughoudend hier in het noorden. Iemand die niet met een boot rondtoert zou nooit achter het bestaan van dit huis komen; en wij houden ons mond. We laten alle toeristen naar dat ene huis koe-keloeren waar Longfellow dat indiaanse gedicht zou hebben geschreven, verderop aan de hoofdriever. Dit huis is zo’n beetje vergeten, en dat vinden we hier wel best. Juweeltje, hè? Wacht maar tot u een keer op een juliochtend in uw eentje de rivier op komt. Heel speciaal. Pak het touw, Sim.’

Ze legden aan een kleine steiger aan, en Sim en Homer hadden de boot al half uitgeladen voordat zij goed en wel overeind stond.

‘De familie was witheet toen het aan jullie club werd nagelaten,’ vervolgde Homer. ‘Die wilden het hele eiland opsplitsen in lapjes grond voor vakantiehuusjes. Mag niet meer van de regering. Zo, kom mee, dan laat ik het vanbinnen zien.’

Wankelend onder het gewicht van haar koffers liep ze achter Homer aan de helling op, en toen over een breed groen grasveld (‘Dat zal onze Sim wel voor je maaien’) naar de veranda van het huis.

‘Hopelijk kunt u zonder elektrisch licht,’ zei Homer. ‘Er zijn wel een stel gaslampen, maar die geven niet al te veel licht. U zal voor het raam moeten werken. Maar goed, ramen genoeg.’

Ze stond naar het huis te staren en liet zijn woorden aan haar voorbijgaan. Het had een vriendelijk voorkomen in de schemering. De brede veranda's maakten de benedenramen donker. Hoge bomen bogen zich eroverheen.

‘Suikerberken,’ zei Homer. ‘Het bijzondere van die bomen is dat het op hete dagen in augustus daaronder altijd koeler blijft.’

‘Ik weet niet of ik hier wel tot augustus blijf,’ mompelde ze.

‘Niemand is hier ooit weggegaan als het niet hoefde. Die kleindochter in Cleveland had er alles voor overgehad. Heeft goudgeld uitgegeven om te voorkomen dat het naar jullie club ging. Hierzo, ik heb de sleutels.’

Het was zo lang geleden dat ze een lange getande huissleutel had gezien dat ze niet meer wist hoe zoiets heette.

‘Voordat de sneeuwscooters kwamen hoefde de deur nooit op slot,’ zei Homer. ‘Je hebt voordelen en je hebt nadelen.’ Hun voetstappen klonken hol op de verandaplanken.

Homer deed de voordeur open. Ze ging naar binnen en zette haar bagage in de hal neer. Om haar heen waren deuren en ramen. Voor haar bevond zich een brede trap die naar de bovenverdieping ging.

De geur van kachelolie. De geur van muizen. De geur van stof (het laatste zonlicht dat schuin door smalle oude ruitjes viel). Homer stond bijna vergoelijkend naast haar, zoekend naar haar goedkeurende glimlach. Ze keek langs de trap omhoog, naar links, naar rechts, en snoof. Nog een geur, muskusachtig, ondefinieerbaar maar aangenaam. Homer liep naar een deur rechts,

deed die open en zette haar grote typemachine op een tafel in een schemerdonkere kamer. De jongen kwam binnen met de plunjezakken. Pats. Bam. Hij liep terug om de andere te halen.

‘Zulke huizen zijn bijna rond,’ zei Homer. ‘Kom maar mee, dan laat ik de rest zien. Weet u hoe u een petroleumlamp moet aansteken?’

‘Natuurlijk.’

‘Laat zien dan.’ Aan het plafond van de kamer waarin ze stond hing een sierlijke melkglazen lamp, maar van ergens anders haalde Homer een blikken lantaarn, zo een als spoorwachters hadden. Ze stak hem aan, en de kamer sprong tevoorschijn in een schijnsel vol sofa’s en krompotige tafeltjes, plantenpedestals en dode varens. ‘De keuken zal u meer interesseren. Die is daar. Weet u nog de regelschuiven van een houtfornuis?’

‘Nee.’

‘Na de rondleiding laat ik wel zien hoe het werkt. U hebt ze ’s morgens nodig voor de warmte. Het kan hier nog steeds gaan sneeuwen, ziet u.’

De keuken besloeg maar één vak van de achthoek, in tegenstelling tot de salon die uit twee vakken bestond. Naast het houtfornuis stond een modern fornuis op propaan, verder waren er een keukenmachine en een zinken gootsteen met een pomp.

‘Buiten is er een betere,’ zei Homer. ‘Bij deze hebben we altijd problemen met de leertjes. De ruimte hiernaast is een soort combinatie van houtopslag en gang, die uitkomt bij de echte houtschuur. Daar is een achtertuin met een achterhuis. Lucy heeft mooi schoon-gemaakt, hè? En dit is de ouderslaapkamer, of hoe heet het. Het bed ziet er wat doorgezakt uit. Ze heeft alvast

hout klaargelegd voor het vuur. Wacht, ik zal het even voor u aansteken, dan laat ik u daarna achter het huis zien waar alles is. We nemen de voordeur en lopen dan om. De treden achter zijn 's avonds verraderlijk.'

Het was al een stuk donkerder en de lucht was vochtig en kil. Ze rilde toen ze achter Homer aan om de zuidkant van het huis liep, waar hij haar de buitenpomp met zijn lange zwengel wees, en de wc die in een van de schuurtjes in de achtertuin zat. Het was een tweezitter en geamuseerd merkte ze op dat de kleppen bestonden uit ouderwetse emailen straatlampreflectoren waarvan de rand net zo was geschulpt als een pasteikorst.

Ze maakte aanstalten om weer naar binnen te gaan, want het was donker, ze had het koud en was moe, maar Homer stond haar beschroomd aan te kijken en schuifde met zijn voeten. Ze vroeg zich af of hij haar ging aanraken of van iets beschuldigen. Ze wilde naar binnen en zich installeren. Het was een lange dag geweest; ze had veel om over na te denken. Ze was ongeduldig.

'Heeft er ook iemand iets gezegd,' vroeg hij, 'over de beer?'